

M. Saim UYSAL

"Günah keçisi"

13.7.2019

Geçen hafta sonu gece yayınlanan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle Merkez Bankası Başkanı Murat Çetinkaya görevinden alındı, yerine yardımcısı Para Politikası Kurulu üyesi Murat Uysal atandı. Alınma nedeni olarak Sayın Cumhurbaşkanı faiz indirimi konusunda aynı görüşte olmadıklarını ifade etti. Kararnamedeki gerekçe ise "kurumsal hedeflerin gerçekleştirilememesi" olarak gösterildi. Alınış şeklinin hukukiliği bize göre hayli tartışmalı. Özel durumlar hariç Cumhuriyet tarihinde görev süresi bitimine 10 ay kala alınan ilk başkan. Halbuki, Merkez Bankası Başkanı, 1211 sayılı T.C: Merkez Bankası Kanunu'nun 27. maddesinde belirtilen ticaretle uğraşma veya bankalar ve şirketlerde hissedar olma yasağına aykırı davranması veyahut da 28. maddesinde belirtilen kendisine verilen görevlerin devamlı surette ifasını imkânsız kılacak durumların ortaya çıkması hallerinde görevinden alınabilecektir. Buna rağmen, TCMB Başkanının görevden alınmasına ilişkin 2019/159 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı'nda yasal dayanak olarak TCMB Kanunu ile çatışan 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin EK 35. maddesi ile 3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 2. Maddesi gösterilmiştir. Kanun ile Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin çatışması halinde hangi hükmün uygulanacağı Anayasa'nın 104. Maddesinin 17. fıkrasında "Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kanunlarda farklı hükümler bulunması halinde, kanun hükümleri uygulanır" şeklinde belirtilmesine rağmen TCMB Başkanı Murat Çetinkaya, Kanun'a ve Anayasa'ya aykırı olarak Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile görevinden alınmıştır.

Bu hukuki tartışmaların dışında sayın başkanın alınış nedenlerini irdelemekte yarar var. Öncelikle belirtmeliyiz ki sayın başkanın performansı bizce de başarılı değildi. Faiz artırımlarında gecikmesi, 2018 Ağustos ayındaki kur şoku nedeniyle halen yaşamakta olduğumuz resesyondaki para politikası yönetimi maalesef başarılı olmaktan uzaktır. Ayrıca Sn. Cumhurbaşkanının da belirttiği gibi piyasalarla iletişimi iyi olmadığı gibi kalıcı bir "güven" de tesis edememiştir.

Öncelikle belirtmeliyiz ki kurumsal hedeflerin gerçekleştirilememesi ile kastedilen nedir? Merkez Bankasının yasasında belirtildiği üzere bankanın birincil hedefi fiyat istikrarıdır. Bu hedefle çelişmemek kaydıyla hükümetin büyüme ve istihdam politikalarına destek verir. Fiyat istikrarını da para politikası araçları (politika faizi, karşılıklar, rezerv yönetimi vs.) ile gerçekleştirir. Bu araçları kullanırken bağımsız hareket eder. Buna “araç bağımsızlığı” diyoruz. (merkez bankası bağımsızlığından amaçlanan da budur) Hükümetle birlikte hedeflenen “enflasyon oranı” uzun yıllardır %5 olarak belirlenmektedir. Gerçekleşen enflasyon, daima bu oranın üzerinde olmuştur. Ancak bunun sorumlusu tek başına kesinlikle Sn. Çetinkaya değildir. Zira ekonomi yönetimi bir bütündür. Maliye politikası sık sık yapılan seçimler nedeniyle sürekli gevşetilmiş ve bütçe açığı son yılların en yüksek miktarına ulaşmıştır. Birbiriyle çelişkili para ve maliye politikası izlenmiş, savunma ve dış politika risklerinin (S-400 F-35 riski, AB ile gerginlik jeopolitik riskler) de bir araya gelmesiyle makro ekonomik göstergelerimiz tamamen bozulmuş ve ekonomide çift dipli resesyon yaratılmıştır.

Ekonomimizin makro ekonomik göstergeleri kısaca aşağıda tabloda özetlemiştir.

	2018	2019	
Büyüme	%2.6	(-) %2.6	1.çeyrek
Enflasyon	%20.30	%15.71	Haziran (TÜFE)
Gösterge faiz	%19.73	%19.21	Temmuz
Politika faizi	%24	%24	Temmuz
İşsizlik	%13.5	%14.1	Mart
Bütçe Açığı	9.7 milyar TL	30.1 milyar TL	6 aylık karşılaştırma
(Faiz dışı denge	açık	açık	2018-2019 6 aylık)
Kamu – Özel Dışborç şoku	444.8	453.4	1.çeyrek (Milyar dolar)
Cari Açık	(-) 27.6	(-) 3.3	Haziran (Milyar dolar)
CDS	361	390	Temmuz

Bu tablo başarısız bir ekonomi yönetimi tablosudur. Her ne kadar siyasi ve yurt dışı faktörler de bu tabloya etki etmişse de uzunca bir süredir süreç iyi yönetilememiştir. CDS'lerimiz bu nedenle sürekli 400-500 baz puan civarında seyretmiştir. Ancak bunun tek sorumlusu günah keçisi gösterilerek görevden alınan Sn. başkan değildir. Evrensel standartlarda yönetilen demokratik ülkelerde, böyle bir tablo yaratan ekonomiden sorumlu siyasiler öncelikle istifa ederek veya görevden alınarak bedel öderler.

Önümüzde resesyondan çıkış için zorlu bir süreç var. Seçimsiz dört yıl iyi bir fırsat yaratıyor. Bu ay sonunda belli olacak F-35 krizi ve ABD'nin CAATSA yaptırımlarının hangi riskler yaratıp yaratamayacağı belirsizdir. Dolayısıyla aynı hatalı ekonomi patronajında gidecek olursak tekrar aynı problemlerle baş başa kalabiliriz. Bu da millet olarak ödeyeceğimiz faturanın tutarını yükseltecektir.